

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemani velja:

Za celo leto predplačan 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld 40 kr.

V administraciji prejemani velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserte) vsprejema upravništvo in ekspedijer v „Katol. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izveniš nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-števil. 74.

Štev. 70.

V Ljubljani, v ponedeljek 27. marca 1899.

Letnik XXVII

Slovenci in njihove šole na Koroškem.

V koroškem deželnem zboru je bila dne 24. marca zanimiva razprava o šolstvu na Koroškem. O tem smo dobili nastopno poročilo:

Izmed slovenskih poslancev je prvi govoril poslanec Muri: Za vsakrati narod so šole največjega pomena, ker so podlaga za njegov duševni razvoj. Izmed vseh šol so pa zopet ljudske šole najvažnejše, da, one so neobhodno potrebne za narodni obstanek. Da pa bodo šole v istini, kar imajo biti, morajo biti tako vrejene, da mladina poduk razume, poduk se mora vršiti v materinem jeziku in učitelj mora umeti jezik otrok, ki so mu v poduk izročeni. To se ume samo ob sebi. Mislim, da je tako pri Turkih, pri Kitajcih in bržkone tudi pri Čulu Kafrih in Indijancih v zapadnih ameriških gozdovih. Samo na Koroškem je drugače. V slovenskem delu Koroške se podučujejo otroci v mnogih slučajih v jeziku, katerega dostikrat besedice ne umejo. Poduk v tujem jeziku se prične že v dobi, ko otroci še niti brati ne znajo, vsled tega ne znajo napraviti nobenega spisa; da bi se v drugih predmetih kaj naučili, ni misliti, ker jezika ne razumejo.

Šole v slovenskem delu Koroške so dvojne: dve šoli ste popolnoma slovenski, o teh ni treba govoriti, ker ste samo dve. Takozvani dvojezični šol imamo okoli 90. popolnoma nemških v slovenskih pokrajinah ali z večinoma slovenskim prebivalstvom okoli 30. Najdejo se kraji kakor Železna Kaplja, kjer je otrok slovenske narodnosti 91 odstotkov, in vendar je v šoli popolnoma nemški poduk! Ravno tako je v Podljubelju. Tam

je slovenskih otrok 97 odstotkov. V teh popolnoma nemških šolah se podučuje takoj iz začetka nemško! Tako postopanje po mojem prepričanju ni postavno, ono nasprotuje tudi zdravi pameti.

Druge šole so utrakvistične. Človek bi mislil, da se vsaj v teh šolah podučuje prva tri leta večinoma slovensko, in da se potem, ko so se otroci nemščine že toliko priučili, da jo vsaj nekoliko umejo, začne nemško poučevanje. A ni tako. Za to skrbi vredba c. kr. deželnega šolskega sveta od dne 2. februarja 1891, ki naroča, da naj se otroci v prvem in drugem letu polagoma z abecednikom privadijo nemškega jezika. Ta polagoma se navadno začne že prve tedne, predno še imajo otroci kak pojem o nemškem jeziku. Ista vredba naroča, naj se začenši od tretjega leta slovenski jezik podučuje tri ure v tednu in naj se na zgornji stopinji ta pouk porabi v ponovljenju tega, kar se je bilo nemški razlagalo.

Take šole imajo večinoma za slovensko koroško ljudstvo malo vrednosti, dostikrat sploh niso vredne nič, škoda je časa, ki se z njimi zabije, in stroškov, ki jih ljudstvo plačuje. Človek pride do prepričanja, da merodajnim krogom sploh ni nič na tem, da bi se slovenski otroci kaj naučili, ampak da bi se prej ko mogoče ponemčili.

Poslanec Grafenauer: Z besedami poslanca Muri ja se strinjam tudi jaz. Kakor vsako leto bom tudi letos povedal tukaj, kaj želi ljudstvo in posebno slovensko ljudstvo zastran šol. Dvakrat sem o ti zadevi, se ve zastonj, govoril, vem, da so moje besede tudi zdaj popolnoma zastonj, kajti za reforme, kakor jih mi želimo, večina sedanjega deželnega zbora nima ušes.

Šola nas stane 581 500 gld. in lahko rečem

581.500 gld. in nobenega konca, kajti kakor se vidi, bode ta svota prav kmalu dobila križec, to je plus, na deželne stroške. O zistemu ne bom govoril, da pa se moram spomniti tega, kar je c. kr. deželni šolski nadzornik dr. Palla lani rekel.

Gospod deželni šolski nadzornik je rekel lani, da so utrakvistične šole na slovenskem Koroškem vzgledne šole. Jaz imam dokaze, da je ravno nasprotno resnično.

Človek bi mislil, da imajo pri izobrazbi otrok tudi stariši kaj govoriti, a stariši imajo samo še pravico, da smejo otroka rediti do 6. leta. Ko je otrok prirastel do te starosti, sprejme njegovo izobrazbo v roke šola, in ljudstva nikdo ne vpraša, kakšen poduk si v šolah želi.

Deželni šolski nadzornik je tudi rekel, da nima učiteljev, ki bi jih mogel dejati na utrakvistične šole. Verjamem, a vprašam: čegava dolžnost je pa, učitelje tako vzgojiti, da bodo slovenskega jezika v besedi in pisavi zmožni? Ko bi davkoplačevalec vladi rekel, rad bi plačal davek, a primanjkuje mi potrebnega denarja, bi vlada s tem ne bila dosti zadovoljna in našla bi pota, po katerih bi se dobil denar. Mislim, da ni mogoče vzgojiti učiteljev, ki bodo slovenščine večji. Med nemškimi in slovenskimi učitelji je velika razlika. V kolikor jih imam čast poznati, nemškima učiteljem nimam veliko hudega očitati, v naših krajih je pa drugače. Tukaj se učitelji ne brigajo za ljudski blagor, nekateri se morebiti brigajo za to, kako bi boljše prišli naprej, in se začnejo hliniti, in drugi? Jaz ne vem, s kakšnimi načeli med ljudstvom delujejo. A tukaj imam neko časniško poročilo, ki poroča o učiteljskem

LISTEK.

Sodnji dan.

Spisal J. Joergensen.

(Dalje.)

Sodnji dan! Sodnji dan!

Tedaj se jame tresti Niels Graff kakor žena njegova in obrne se k nji ter jo vprašajoče pogleda.

In ona sklone glavo, prikima in začne glasno plakati.

In zunaj na potu hiti glas dalje in krik se razlega grozno dalje in dalje.

Sodnji dan! Sodnji dan!

In cerkveni zvonovi pojo neprestano, močnejše in močnejše, proseče in koprneče.

In na nebu stoji križ in plamení neizprosno.

* * *

Prikazen izgine.

Niels Graff se siloma zave; skozi zaprte trepalnice spozna le še svit nočne svetilke — potem se zgrudi zopet nezaveden.

Zdaj je vse temno krog njega, in žene ni več poleg njega. Na cesti stoji pred svojo hišo — kakor bi prestrašen iz spanja ven prihitel, da odvrne veliko nevarnost. In zopet čuje prejšnji klic, ko se izgublja v temi:

Sodnji dan! Sodnji dan!

In krog njega je vse črno in tuho. Niti hiš ob cesti niti dreves po vrtih ne more videti. Videti ne more lastne svoje hiše. Niti lastne roke ne more videti, ako si jo drži pred licem. Čuje pa svoje srce, kako težko, skrivnostno udarja.

Popolnoma sam je. Poiskati hoče zopet svojo hišo — k ženi hoče in svojemu sinku. biti hoče tam, kjer sta onadva. Toda zdi se, kakor bi tema požrla vse. Poskuša nekoliko korakov dalje — toda nobenih vrat, nobene ograje ali zidu ne otipa s svojimi rokami, ne najde s svojimi nogami — vse je zginilo. Blodil je, zapuščen v tej temni praznoti in ni si mogel pomagati. In on ni smel zaklicati v globoko samoto.

Groze vzdrhti, in sklone se k zemlji ter se jo datakne z rokami. Boji se, da bi ne šla tudi ona proč od njega, da bi ga tudi ona ne ostavila in pustila samega — na sodnji dan.

Kako dolgo tako leži, ne vé.

Ko znova pogleda, ga obseva bela, močna svetloba, in zdi se, da stoji na puisti obali.

XXIV.

Bela, bela svetloba — bolj bela kakor vse, kar je na zemlji belega.

In svetloba, ki prešinja vse njegovo bitje, svetloba, ki razsvetlja dušo njegovo do najglobljega dna. Svetloba, ki se ne da podkupiti, svetloba, napram kateri je vse drugo tamno in gadno.

Svetloba, ki mu pripravlja rezoče, grozno trpljenje, ker je njena narav nasprotna naravi njegovi, ker poteza njeno bitje na se bitje njegovo, da ga umori in pogubi — kakor spreminja ogenj mrtvi, hladni les v oživljajoči ogrevajoči plamen. Svetloba, pred katero se uklanja vse njegovo bitje — in kateri se uklanjajo drugi v največjem blaženstvu.

Tu začuje glas, ki govori iz svetlobe, glas, ki se mu zdi čudovito znan, katerega pa vendar ni slišal še nikoli.

In glas mu pravi, zdaj iz daljave, zdaj zopet čudovito blizu, kakor bi mu govoril iz lastnega srca:

Lačen sem bil in nisi mi dal jesti.
Žejan sem bil in nisi mi dal piti.
Tujec sem bil, in nisi me vzel pod streho.
Nag sem bil, in nisi me oblekel.
Bolan sem bil, in nisi me obiskal.

Glas obmolkne; toda kakor bi prešle besede v svetlobo — kakor bi posvetila ravno na tistih krajih Niels Graffove duše, kamor bi morala posvetiti. In svetloba ponavlja:

Lačen je bil, in nisi mu dal jesti.
Žejan je bil, in nisi mu dal piti.
Tujec je bil, in nisi ga vzel pod streho.
Nag je bil, in nisi ga oblekel.
Bolan je bil, in nisi ga obiskal.

(Dalje sledi.)

društvu v Spodnjem Rožu. Tukaj citam: »Zaradi poziva na nemške učitelje, naj se bolj prizadevajo delati za nemški schulverein, se je konstatovalo, da so vsi učitelji že od nekdaj udje tega društva. Izrazila se je tudi želja, naj se društvo bolj zanima za delovanje učiteljev na južni jezikovni meji. Kajti: Der Lehrer ist der Wächter des Deutschthums an den Sprachgrenzen und hat das deutsche Banner auf den Zinnen der Karawanken aufgepflanzt.«

Ali je tako opravilo slovenskih učiteljev? Mar bode od teh dobilo slovensko ljudstvo izobražbe? Tega ne verjamem. Posamični naj bodo učitelji udje ovega društva, a ko je vsa korporacija, ki ima narod izobraževati, prišla s tako izpovedjo na dan, moremo si misliti, kako čutijo za svoje sorojake.

Slovenski materni jezik, pismena slovenščina, se niti v utrakvističnih šolah ne goji v tisti meri, ki mu gre po zdravi pameti in po postavah. Mi nimamo knjig, in kako se pa naj otroci jezika učijo, ko ni učnih pripomočkov. G. deželni šolski nadzornik je rekel, da so se vršile že obravnave z naučnim ministerstvom, da bi se ti potrebi opomoglo. A do danes še ne vidimo nobenega uspeha, vsaj jaz ne vem o njem ničesar, ali bomo kedaj dobili za naše šole dvojezičnih knjig, kakoršne smo že nekdaj imeli.

O nedeljski šoli rekel je šolski nadzornik, da ni za nič. Vendar pa se govori o predlogih, s katerimi se vtegnejo uvesti napredovalne šole. Na deželi se ta misel ne da izvesti, če se bo poduk vršil ob delavnikih. Ob nedeljah pa je mogoče in mislim, da bi obiskovanje nedeljske šole odrasli mladini bilo koristnejše, kakor pohajkovanje po gostilnah in plesiščih.

Zaradi tega sem že lani naglaševal in še danes sem istega prepričanja, naj se napravi razlika med mestnimi in kmečkimi šolami.

Za mesta je osemletna šola koristna, a na deželi nam ne pomaga nič, ker je kmečko ljudstvo prisiljeno po letu prositi oprostčenja. Odpravimo popolnoma oprostčenje in ostanimo pri šestletnem poduku s sledečo nedeljsko šolo. V zadnjem času so se tudi na deželi uvedle delavne ure. Že lani je eden poslancev tirjal, naj se ozira šola na praktično izobrazbo deklet. V nekaterih šolah se morebiti ti želji vstreza, pri nas ne. Vrh tega napravlja obiskovanje delavne šole mnogo stroškov. Ko se je izdala uredba, ki je napravila ta poduk obligaten, naj bi se bilo skrbelo tudi za sredstva, da bi mogli otroci poduka se udeleževati brez stroškov.

Dr. Mettnic protestuje proti Murijevim besedam, ki deželnemu šolskemu svetu očitajo strankarstvo in krivičnost, in konstatuje, da je koroško ljudstvo s sedanjimi šolami zadovoljno.

Dr. A. Lemiš: Resnica je, da ne moremo dobiti toliko učiteljev, da bi njihovo število zadostovalo za dvojezične šole, a ravno tako gotovo je, da nikoli ne bomo pripustili, da bi se klicali slovenski učitelji iz Kranjske ali Štajarske k nam. Za šestletno šolo govornik ni. Zaradi Kaplje, pravi dalje, se ne sme prezirati, da so v šolo nemškega trga ušolani otroci iz Bele in da ti delajo tako percentno število. Da pa prebivalstvo v Kaplji želi nemški poduk, vem ravno tako gotovo, kakor škof ve, da hočejo nemške pridige imeti.

V teh rečeh se moramo ravnati po potrebah ljudstva. L. 1866 je občina Dholica prosila, da se zopet upelje nemški poduk, in čudno, tedajni slovenski učitelj je zanemarjal nemški poduk in nemški župnik ga je hotel imeti.

Posl. Jan Huter se smeje: Torej vendar enkrat en nemšk župnik!

Dr. Lemiš: Dejstvo je, da se slov. otroci, ko pridejo na nemške šole, vendarle kaj naučijo, veliko lažji, kakor narobe. Če se pa dogaja, kakor kolega Muri pravi, da na dvojezičnih šolah učitelji že po nekaterih tednih začnejo z nemškim podukom, pripoznavam, da to ni pravilno in da se po ti poti ne pride do uspehov; oni, ki tako delajo, ravnajo krivo.

Posl. Tschernig*) pomiluje učitelje, ker jih vse nadzoruje: nanj gleda okrajni šolski svet, nanj

*) Tschernig je človek, ki doma v katoliški labudski dolini pri procesijah z rožnim vencem hodi. Značaj tega ljudstva je poseben. Pri zadnji volitvi se je izrazil nek katoličan: die Lavantthaler haben gelogen, als ob sie für jede Lüge einen Ablass bekommen würden. Boljše se Tschernig n večina njegovih volilcev ne dajo označiti. (Op. ured.)

gleda vsak človek, njim še politične prostosti nočejo pustiti. Da pa je druga vrsta ljudi (eine Klasse), koji se ne prepoveduje, komaj pridejo ven, so najhujši agitatorji. Tudi tem bi se moglo prepovedati udeleževati se političnega gibanja, ker k temu nimajo pravice.

Knezoškof dr. Kahn: Jaz mislim, da moramo šolo pustiti, kar ima bistveno biti in da se ona ne sme združevati s politiko. Šola naj širi družbinske nazore in nauke in naj jih vgloduje. Ume se, da vsi želimo, da bi se otroci v šoli izobraževali ter napredovali po svojih zmožnostih, in vendar ne morem vsega hvaliti, kar je v sedanjih šolskih postavah zaukazano; a o tem danes nimam namena govoriti. Tudi o vprašanju ne, ali se naj šolski poduk skrajša, ali ne. A jaz ne skrivam svojega prepričanja, da sem tudi jaz za šestletno šolo in nadaljevalni nedeljski poduk. Nedeljski poduk ima namen, ponavljati, kar so se otroci poprej naučili, ali njeni namen je tudi še drugi: Ravno otrokor, ki so dosegli 14. leto in še nimajo nobene izkušnje, bi ne škodovalo, ko bi jih še kdo opominjal in vodil: Zato bi z veseljem pozdravljal nedeljsko šolo.

Ume se, da je deželni šolski svet nepristranski: tudi verjamem, da se ljudje ne pritožujejo; a ljudje so, kakoršni so. Oni imajo želje in potrebe, ki jih ne izrazijo na pravem mestu, potem pa se najdejo nekteri ljudje, ki so morebiti bolj izobraženi, ter pripravijo ljudske težnje na javnost.

Na tem, kar je g. Muri povedal, ne dvomim, da je v nemški šoli 97% slovenskih otrok! Ne oziraje se na ta dejstva, mislim, da ima ljuba mladina pravico, da se ji izobrazba deli v materinem jeziku. Samo ob sebi pa se razume in nikdar nisem slišal druge želje, da naj se Slovenci uče tudi nemški. Otroci naj se obeh jezikov uče, a oni morajo dobiti tudi poduk v slovenskem jeziku. Če se le hoče, se bo z dobro voljo dalo kaj doseči.

G. Tschernigu odgovorim, da mi ni znano, da bi se kje učiteljem kratile državljanske pravice. Mi sevé mislimo, da politično delovanje v nobeni zvezi ni z učiteljskim poklicem. Duhovnikom moram pa tudi pustiti to pravico. A v tej stvari so meje, ki jih nikdo ne sme prekoračiti.

(Dalje sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 27. marca.

O zasedanju češkega deželnega zbora.

Deželni zbor češki bo zboroval mnogo dalje, nego se je spočetka poročalo. Poroča se namreč iz dobro poučenih krogov, da bo trajalo zasedanje do 15. maja ali pa še dalje. Vlada je češkim poslancom dala zagotovilo, da ustreže njih želji. Vendar pa v vsej tej dobi ni pričakovati kake resne politične razprave, razven morda pri razgovoru o deželnem proračunu. To kaže najprej okolnost, da deželni maršal ni še postavil na dnevni red predloga poslanca Hagela, ki je zahteval, naj se izvoli poseben odsek, ki se bo posvetoval o cesarskem sporočilu; ravno tako se še ni obnovil jezikovni odsek v tem zasedanju. Nemški člani deželnega zbora se tudi sedaj ne udeležujejo deželnozbornih sej. Vsoboto je potekla osemdnevna doba, v kateri bi bil moral znova pozvati deželne nemške poslance, naj pridejo v deželni zastop. Po preteku nadaljnjih štirinajst dni bi ti morali, ako se ne odzovejo povabilu, izgubili svoje poslaniške mandate. Toda deželni maršal iz kakršnega koli vzroka ni hotel storiti tega in tudi ne bo, dokler tega ne zahteva kaka deželnozborna skupina. Ker se pa najbrže tudi to ne zgodi, bodo nemški poslanci še nadalje ohranili mandate, akoravno ne izvršujejo poslaniške dolžnosti. Sodi se, da želi tako osrednja vlada, ki ne vidi rada, da bi se še bolj razburjali duhovi. Boji se končno tudi, da pridejo pri eventualnih volitvah na njih mesto v zastop večinomami sami radikalni kričači. Deželni zbor bo toraj še nadalje zboroval brez njih in še dalje, kakor se je dosedaj mislilo. Iz tega je tudi razvidno, da se državni zbor ne snide zadnje dni aprila, marveč v najugodnejem slučaju še le mesec pozneje.

Poslanec dr. Engel o jezikovnem zakonu. Povedali smo že, da so nemško-nacionalni in liberalni krogi trdno prepričani, da v malo dneh zagleda beli dan novi jezikovni zakon, ki bo po njihovej volji. To trditev pa je na

zborovanju meščanskega kluba minuli četrtek ovrget poslanec dr. Engel, ki je rekel glede izdaje tega zakona nastopno: Jaz ne verujem na izdajo tega zakona, ali vsaj na to ne, da nas bo vlada presenetila; izjavila nam je namreč, da na sedanjem stanju jezikovnega vprašanja ne bo ničesar spremenila, ako ne v sporazumu z obema strankama. Presenečenje od strani vlade bil bi toraj prestopki proti dani obljubi, za kar pa po mojem mnenju ni zmožen grof Thun. Prepričan sem vsled tega, da je vse neresnično, kar se je govorilo in pisalo o izdaji jezikovnega zakona. Mogoče je sicer, da skliče vlada konferenco obeh strank. V tem slučaju se udeležimo napovedane konference, seveda ne da bi vedeli, kaj nam vlada predloži in ali se posvetovanja udeležijo tudi Nemci. Izjaviti pa moramo že danes, da niti za las ne odstopimo od načel, ki jih je razvil v svoji oficijelni izjavi bivši ministerski predsednik baron Gautsch. Ne moremo si namreč misliti, da bi grof Thun drugače postopal proti nam, kakor je postopal nemški baron Gautsch.

Dreyfusova afera pride toraj po velikonočnih praznikih na dnevni red in bo, kakor se splošno sodi, pri tej glavni obravnavi tudi definitivno rešena, kar je pač najbolj želeli z ozirom na vedno bolj zamotane francoske razmere. Minuli petek se je pečalo kasacijsko sodišče z zahtevo soproge eskapitana Dreyfusa, naj se izloči iz sveta, ki bo končno razsojeval o tej zadevi, svetniki Petit, Lepelletier in Crepon, najbrže vsled tega, ker še niso izgubili popolno vsega čuta pravičnosti. Formalno je zagovarjal to zahtevo le glavni prokurator Manau, toda ostali člani sodišča ga niso poslušali, ter zahtevo kratkoma odklonili, poleg tega pa še soprogo Dreyfusovo obsodili radi tega na 100 frankov denarne kazni. S to razsodbo so židovski Dreyfusovi pristaši malce pogoreli, česar pa seveda očitno ne marajo priznati in pravijo, da to »dobri« stvari ne bo škodovalo, ker se gre tu le za spremembo oseb, ne pa načel. Nam se pa zdi nasprotno, da se gre židom ravno za načela, oziroma proti takim načelom, ki jih zastopajo imenovani trije možje.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 27. marca.

(Vrhunec liberalne surovosti.) Zadnji »Narod« piše: »Včerajšnja seja deželnega zbora je pokazala, da se je katol. narodna stranka »sprave« že naveličala in da je prevzel gospod Kalan posel rudečega krvnika, tako da je moral v javni seji omenjeno spravo slovesno vdušiti. Počenjanje te propadle stranke bilo je tako hinavsko, da moramo skoro dvomiti, jeli še kaj poštenih mož v njenih vrstah. Skoraj vsi brez izjeme pozobali so svojo besedo in svoj podpis, kakor pozoblje kozel zeleni list z veje.« — V tej seji, kakor znano, je poslanec Kalan z ozirom na nemškonacionalne demonstracije v nemškem gledališču katere je grajal tudi »Narod«, v ime kluba katol. narodnih poslancev predlagal, da se nemškemu gledališču odkloni podpora 6000 gld. — »Narod« pravi, da so katoliško-narodni poslanci s tem razrušili spravo, da jo je poslanec Kalan kot rudeči krvnik vdušil, da je zato naša stranka propadla, da so vsi poslanci skoro brez izjeme pozobali svojo besedo, da v njih vrstah skoro ni poštenih mož. Cela nizkost in surovost tega napada in teh očitaj se razvidi, ako citiramo § VI. spravnih določb, ki se glasi: V doslej spornih točkah gledališča in višje deklishe šole se bode dogovorno naslednje postopalo: a) glede podpore nemškemu gledališču prepušča se članom obeh klubov svoboda, b) slov. gledališču se osigura letna podpora najmanje 6000 gld. — Katoliško narodni poslanci so imeli torej tudi glasom sprave pravico odkloniti podporo nemškemu gledališču zaradi omenjenih demonstracij; ker so pa hoteli lojalno postopati, bi se bili radi o tem z narodno-naprednimi poslanci skupno razgovarjali, preden je prišla zadeva na vrsto v dež. zboru. Poslanec Kalan je to željo izrazil posl. Hribarju, ki pa ni hotel o tem nič slišati, marveč je takoj spravil kot poročevalec stvar v finančni odsek in potem v deželni zbor. — Očitanja, ki jih »Narod« daje naši stranki in našim poslancem, zadevajo Narod in njegove poslance, ki so pokazali, da imajo še vedno trdno zvezo v dež. zboru z Nemci.

(Promocija.) Na dunajskem vseučilišču je bil v četrtek 23. t. m. promoviran doktorjem medi-

cine gosp. Janez Plečnik iz znane meščanske rodbine v Ljubljani. Čestitamo.

(Za pravdo in srce.) Doživeli smo vendar in to koncem sezone, da se je ozrla intendantca deželnega gledališča po drami, ki bi zaslužila že davnej uprizoritev. »Za pravdo in srce« je tragedija, vzeta iz življenja naših očetov, ki so trpeli in se puntali, a vedno podlegli. Gospod A. Medved je ustvaril mojstersko dramo in jo priobčil l. 1896 v »Dom in Svetu«. Od tistega časa smo vedno čakali, kdaj zapazi intendantca to izvirno delo. No, zdelo se je potrebno preje še — sredi sezone — dati skrbati »Rokovnjače«, in ta »prva narodna igra« se je občinstvu usiljevala dokaj časa. Sinoči pa se je priredila zadnja dramska, t. j. izvanredna predstava v korist domačih igralcev. Tu moramo grajati postopanje intendantce. G. A. Medved je položil v tragedijo samo dve ženski. Intendantca pa je rabila troje ženskih ulog, zato je dala ulogo kmečkega fanta Oberča v roke gospodične Ogrinčeve. To je bilo ponesrečeno, lahko si vsak misli. Nekateri igralci, pred vsem nekateri beneficijantje, so se pošteno potrudili. Gospa Danilova je igrala izborna svojo ulogo, katero je umevala. Gospodična Slavčeva je bila Katarina in je v nekaterih prizorih dobro predstavljala kmečko deklico, a bilo bi lahko bolje, zlasti v začetku. Gospodična Ogrinčeva se je trudila napraviti iz sebe, nežne ženske, krepkega kmečkega fanta, ki igra precejšno ulogo v ustaji, a ženske narave se ni mogla otresti. Gospodje Verovšek, Danilo in Lovšin so se potrudili, zlasti sta prva dva umevala svoji ulogi, g. Lovšin je igral Erazma sem ter tje z globokostjo in umerjenostjo. A jako pohvalno moramo omenjati g. Oreheka. Njegova uloga je bila težavna in g. Orehek se ni menda imel slične uloge. A izvedel je izborna, pogodil je jako dobro značaj Dizme, kakoršne uloge smo zaupali dozdej samo g. Inemannu. G. Inemann je vedno steber, za katerega se človek ne boji, da bo opešal. Težko, karakteristično ulogo slepca Grajana je proučil z njemu lastno bistroumnostjo. — Splošno pa se mora reči, da mnogi naši igralci in igralke mnogokrat svojih ulog niti ne umevajo in zato ne morejo dobro predstavljati. — Ta naša žalost igra je vzpela sinoči, da je bilo veselje. Ni čuda, kajti delo stoji v originalnosti in umetnosti visoko, višje nego do zdaj katera slovenska drama. Gledališče je bilo razprodano. Upamo, da jo vidimo v bodoči sezoni večkrat, da pride jedenkrat slovensko delo do priznanja. Čim večkrat se bo igrala idej bogata »Za pravdo in srce«, tem rajši jo bo občinstvo imelo, ker jo bo čedalje bolj umelo.

(Vinogradarstvo.) Poslanec Pfeifer je govoril glede podpore vinogradarstva približno tako le: Prav hvaležen sem gosp. predgovorniku za njegova pojasnila glede ljubljanske trsnice, ker je z uradnimi številkami dokazal, da je navedena trsnica prizadela v letih svojega obstanka le nekaj čez 4700 gld., ne pa okoli 18.000 gld., kakor je trdil po pomoti g. poročevalec. Sicer svota 4700 gld. ni ravno majhna, vendar denar ni zavržen, ker je trsnica oddajala po nizki ceni dobro zarasle cepljene trte, ki so drugod stale 15 kr. in še več. Jaz sam sem kupil 3krat take cepljene trte, od katerih danes raste 95%. Glede priloge 24 omenim, da me zadovoljuje obširno temeljito poročilo dež. odbora in poučna razprava današnjega gospoda poročevalca zlasti v onih točkah, ki priporočajo produkcijo amer. trt v večji množini ter vzgojevanje žlahtnih cepljenk, da je na eni strani mogoče pridelovati tudi kvalitetnih vin, na drugi strani zabraniti, da se ne zanese bolezen »black rot« v našo deželo. Amerikanskih podlag je sedaj lažje dobivati iz državnih, deželnih in drugih trsnic, nego žlahtnih cepičev; trsna uš se je namreč silno hitro širila ter uničila s trtami tudi žlahtne cepiče, predno je mogoče bilo prihraniti si potrebno množino žlahtnih trt — cepiči iz državne trsnice in cepljene trte iz deželne trsnice niti najskromnejši potrebščini ne zadostujejo, tako da je občutno pomanjkanje žlahtnih cepičev. V tej zadregi požlahtnuje nekateri vinogradniki podloge s takimi cepiči, kakor jih zamore ravno dobiti, drugi vinogradniki s žlahtnimi cepiči, ki jih je sam vzgojil ali pa ki jih naroča na Bizeljskem, v Mariboru in drugod. Taki cepiči seveda se ne dobe brezplačno, ampak stanejo $\frac{1}{4}$ krajcarja do 1 krajcar, vrh tega pa še večkrat daljnih potov. Pomanjkanje žlahtnih cepičev je tako občutno, da je treba skrbno čuvati,

da jih zlobna roka ne pokrade; poznam vinogradnika, ki je skrbno varoval nekaj starih trt črne trčice, da bi s to žlahtno trto pocepil pripravljene podlage na eni parceli in vsaj na tej parceli imel čisti enakomerni nasad — čez noč mu je pobrala zlobna roka vse cepiče. Ni tedaj tako lahko, kakor si morebiti kdo domišlja, regenerirati nograd po vsem enakomerno z zbranimi žlaht. trtami, zato je srečna misel, da se po denšnjem nasvetu napravijo trsnice za vzgojevanje z žlahtnimi plemeni cepljenih trt, in sicer kakor nasvetuje finančni odsek: v Črnomaljskem, Novomeškem, Krškem in Postojnskem okraju. Iz teh trsnic dohivali bodo vinogradniki — ki imajo premagati mnogo težav — vsaj zanesljivo dobre žlahtne trte in cepiče, s katerimi bodo zasajevali vsako vrsto posebej ter pridelavali kvalitativno izvrstno kapljico. Pot, ki privede zlato kapljico pod varno streho, je pač dolga, negotova, polna nevarnosti — vinogradnik, ki je po večletnem trudu z obilnimi denarji srečno zvršil novi nasad, mora imeti še precejšnega potrpljenja in napora, predno zamore uživati sladki sad dolgoletnega svojega truda: komaj silijo poganjki iz trte, že mora žveplati trte in jih škropiti z vitrijolom 2, 3 in večkrat; prikažejo se na daljnem obnebju črnosivi oblaki, že mora hiteti vinogradnik, da s strelom prežene sovražnika in razbije pretečo nevihto; ta izredna sredstva: žveplo, vitrijol, aparati, škropilnice, strelne priprave itd. stanejo mnogo denarja; temu pridružuje se še cela vrsta rednih stroškov za navadno obdelovanje. Vinogradniki pač ne bi zamogli lotiti se naprave novih dragih nasadov, ko jih ne bi podpirala država in dežela z brezobrestnimi posojili in drugimi podporami, pri tem pa tudi naša kmetijska družba si prizadeva, da s cenim nakupom umetnih gnojil, škropilnic, vitrijola itd. zmanjšuje stroške obdelovanja; kakor čujem, posrečilo se ji je pravčasno kupiti cenega vitrijola, da zamore tudi oddajati letos po nizki ceni 25 krajcarjev vitrijol, kateremu je drugod cena poskočila že na 30 kr. Vsi poklicani oziroma prizadeti faktorji tedaj delujejo na to, da mrtve vinske gorice se obude k novemu življenju ter zopet obzeleno. Pri raznih prilikah opisaval sem v drž. in dež. zboru trsno uš št. I, II, III, danes tega ne ponavljam ter lahko rečem, da z vstrajnim pogumnim naporom, ki se nakaja tudi v denšnjih odsekih in dež. odborovih nasvetih, bode kmalo premagan na vsi črti najhujši sovražnik nežne trte — naravna trsna uš — ki sem jo šaljivo imenoval trsno uš št. I; v par letih odklenkalo bode tudi trsni uši št. II, ko poneha veljava nesrečne vinske klavzule, in trsna uš št. III umakniti se bo morala pravi božji kapljici — v to pomozi Bog in sreča junaška.

(Občinski svet ljubljanski) ima jutri v torek popoldne ob peti uri drugo izredno sejo. Na dnevnem redu je poročilo pravnega in personalnega odseka o novi pogodbi z ljubljansko plinarno, ter poročilo o prošnjah posestnikov Fil. Schreyerja in A. Goršeta za odpis vodarine.

(Shod v Vodmatu.) Slovensko katoliško delavsko društvo je priredilo zadnja dva praznika dva dobro obiskana javna društvena shoda z dnevnim redom: Volilna preosnova za mestni zbor. Shod v Vodmatu se je vršil v soboto popoldne v gostilni »pri Majarončku«, kjer sta poročevalca gg. Gostinčar in Moškerc razpravljala o potrebi volilne reforme za občinski svet, da bi se tudi delavcem, ki plačujejo toliko indirektnega davka, dala volilna pravica. Mestno gospodarstvo se je v ostrih besedah kritikovalo, kar so navzoči glasno odobraval. Debate se je udeleževalo tudi nekaj socialnih demokratov, a naposled se je resolucija za doseg volilne pravice v občinski svet soglasno sprejela. Ljudstvo se vzbuja in tisti, kateri se sedaj temu ljudstvu ironično posmehujejo, se bodo v času, ki ni več daleč, bridko kesali.

(Shod na Karolinski zemlji.) V Ljubljani se je začela živahna agitacija, ki utegne vendar s časom naše mestne očete navdati s strahom pred ljudsko silo, namreč agitacija, da dobe delavci, ki so sedaj izključeni od volilnega prava, ustop v občinsko dvorano. Včeraj je sklicalo slov. kat. delavsko društvo svoj društveni shod v gostilno »pri Ribču« ob Izanski cesti, z istim dnevnim redom, kakor predvčerajšnjim v Udmatu. Govorniki Jeraj, Moškerc, Gostinčar so drastično slikali mržnjo liberalnega občinskega sveta ljubljanskega do delavskih stanov, katero kažejo gospodje pri vsaki priliki. Marsikatero krepko o po-

stopanji naših mestnih očetov smo slišali tudi iz ust socialnega demokrata g. Miheva. Resolucija je bila soglasno vsprejeta. Pri raznoterostih se je govorilo večinoma o stvareh, ki so bile lokalnega pomena. Taki shodi se bodo še nadaljevali in slednjič se skliče velik ljudski shod, katerega se vtegne vdeležiti celoskupno ljubljansko delavstvo.

(Velikonočne počitnice) se za dijake prično v sredo in trajajo do srede po Veliki noči.

(Družba sv. Cirila in Metoda) je zadnji teden jako ugodno kupila v deželni deski štajarski vpisano grajščino na Muti s krasnim parkom blizu župne cerkve, da postavi ondi brambo proti presilnemu navalu nemštva. Z izrednimi darovi naj vsi in zlasti štajarski Slovenci podpró družbo, da bode mogla dovršiti lepo nalogo.

(Trgovinski minister v Trstu.) Dne 26. t. m. došel je v Trst baron Dipauli, da prisostvuje zrinjenju v morje velikega trgovinskega parobroda »Nadvojvoda Fran Ferdinand«. Minister hoče pregledati še več v njegov delokrog spadajočih zadev v Trstu, kjer se bode v ta namen mudil več dni.

(Imenovan) je c. kr. sodni avskultant gospod Jurij Corazza v Rovinju c. kr. pristavom v Buzetu.

(Izpitni) za zdravnike in živin. zdravnike v svrhu dobave javne službe pri političnih oblastvih se bodo vršili meseca maja v Gradcu. Prošnje do 15. aprila c. kr. namestništvu v Gradcu.

(Dr. Krstič.) Deželno sodišče v Trstu je obsodilo znanega renegata dr. Krstiča na sedem dni zopora zaradi žaljenja javnih organov. Obtožen je bil zaradi javnega nasilja. Ta človek je res neroden.

(Nesreča na Sušaku.) Minulo soboto je zgrabilo v papirnici na Sušaku jedno veliko kolo 26-letno Ano Cuculič ter jo v pravem pomenu zmečkalo. Dekle je prišlo preblizu stroju in to je bila njena smrt.

(Okróg Leskovec pod Blegošem) klati se to dni neki jelen, nenavadna žival tu. Odkod je sem pribežal, se ne ve. Pride celo blizu hiš, pa veliki zameti snega, ki še vedno naletuje, ga bodo gotovo od tu pregnali.

(Sneg) je zadnje dni mnogokje po Kranjskem zaprl ves promet. Najhuje je vilo po Krasu, kjer so veliki zameti. Vsled nenadne zime pa so največ trpeli ptiči, katerih je zmrznilo na tisoče in tisoče.

(Jubilejski zlati.) »Wiener Zeitung« poroča, da se še vedno dobivajo jubilejski zlati proti vplachu drugih, enakovrednih zlatov.

(Tatvina.) Posestnici Mini Stanovnik na Suhi je bila v noči od 16. na 17. t. m. ukradena iz hleva dobro rejena krava pšenične barve v vrednosti 120 gld. Tatu še niso zasledili.

Telefonska in brzojavna poročila

Dunaj, 27. marca. Deželni zbor isterski, goriški in tirolski se skličejo takoj po veliki noči. Isterskim Italijanom je vlada vstregla, ter bo sklican isterski deželni zbor v Koper.

Dunaj, 27. marca. V delegacijah bo vnanji minister zahteval 120.000 kredita za pomnožitev konzularnih mest, izmed katerih bodo tri nova ustanovljena na Kitajskem.

Dunaj, 27. marca. Koloman Szell je prišel danes popoldne na Dunaj. Govori se, da se o nagodbi sedaj še ne bo razgovarjal z avstrijskimi ministri.

Praga, 27. marca. Klub mladočeských državnih poslancev je sklenil z ozirom na politični položaj zahtevati, da se prej ko mogoče skliče izvrševalni odbor desnice državnega zbora. Glede tega koraka je dogovorjen z veleposestniki.

Inomost, 27. marca. Deželnega sodišča nadsvetnik dr. Blaas je vsled izključitve dr. Grabmayerja izstopil iz deželnega volilnega odbora.

Rim, 27. marca. Papežu se zdravje normalnoboljša. Kardinal Rampolla dela na to, da bi bil konzistorij že koncem aprila.

Barcelona, 27. marca. Minula praznika so priredili karlisti večje demonstracije proti vli i in državni ustavi. Čuli so se klici: Živela slobodna Katalonija, živela republika. Policija je po daljšem naporu razpršila demonstrante.

Manila, 27. marca. V noči od 25. na 26. marca se je bil ljut boj mej Amerikani in vstaši. Prvi so se že tekom dneva približali vstaškim postojankam ter potem, kakor poroča general Otis, z vso silo vrgli se na nasprotnika. Boj je trajal celo noč in še drugo dopoldne. Vstaši so se slednjič z velikimi izgubami morali umakniti. Mesto Malaban so pred begom zažgali. Amerikani, ki nimajo znatnih izgub, so se v boju polastili mesta Malinta.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 3062 m., srednji zračni tlak 736.0 mm.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Noba	Padavina 24. ura
24. v. zvečer	732.2	-1.2	sr. jvzh.	oblačno		
25. 7. zjutraj	732.6	-2.9	m. svzh.	oblačno		3.0
9. popol.	734.6	-1.3	sr. jvzh.			
25. v. zvečer	737.7	-4.0	sr. vzh.	asno		
26. 7. zjutraj	741.6	-12.8	sr. jvzh.	megla		0.0
8. popol.	740.8	+3.5	sl. jug.	jasno		
26. 9. zvečer	740.1	-2.8	brezv.	jasno		
27. 7. zjutraj	740.2	-8.0	sl. sever.	jasno		0.0
2. popol.	740.0	+7.0	sl. svzh.	jasno		

Srednja temperatura petka -1.1°, normale: 5.2°.
Srednja temperatura sobote -2.7°, normale: 5.4°.
Srednja temperatura nedelje -4.0°, normale: 5.6°.

Zahvala.

313 1-1

Za prirčne dokaze ljubezni polnega sočutja mej boleznijo in ob smrti naše iskreno ljubljene, nepozabne, preblage matere, oziroma stare in prastare matere, tašče, sestre, tete in pratašče, gospe

Marjete Dolenec roj. Potočnik

ne moremo se vsakemu posebej zahvaliti, torej izrekamo tem potom za mnogobrojno udeležbo pri spremljevanju k zadnjemu počitku ranjce posebno prečastiti duhovščini, osobito pa mestnemu župniku, duhu, svetniku g. Tomažiču, slavni požarni bramb. gg. c. kr. uradnikom in vsem dragim prijateljem in znancom svojo najtoplejšo zahvalo. Bog povni stotero!

Škofja Loka, dne 26. marca 1899.

Globoko žalujoči ostali.

Svoji k svojim!

Najstarejši češki renomirani veliki zavod.

Ces. in kralj. dvorni založnik

Josip Neškudla

v Jabloném ob Orlici

hiš. št. 86 na Češkem

priporoča:

mašno blago, pluvijale, dalmatike, vela, nebese, šolske in društvene zastave, bandera, altarne preproge, pregrinjala, albe, rokete, monstrance, kelhe, pacifikale, elborije, svečnike, altarne svetilke, kadilnice, škoplinke, cerkvene lestence, teh. dovršene križevе pote, altarne podobe najboljših akad. mojstrov itd. itd. — izdelane izredno okusno po cerkvenih predpisih, dragocene, trpežne in po zelo nizkih cenah. Za dokaz solidne in točne postrežbe je mnogo tisoč častnih priporočilnih priznanj ter obstanek zavoda od leta 1810.

Zahtevajte velike ilustrirane cenike, proračune, vzorce in gotove predmete v izbero franko.

Monštranca renesančna

iz bronca, vsa v ognju pozlačena, 130 gl. vsa iz čistega srebra, težka, v ognju pozlačena 390 gl.

Naslov za dopise vselej doslovno popoln.

301 82 Naslov za hrzjavke:

Dvorno založništvo — Jabloném ob Orlici.

'Nove lurske Šmarnice'

so izšle ter stanejo v „Katol. Bukvarni“ v Ljubljani v polusnji 90 kr., v celousnji 1 gld, v celousnji z zlato obrezo 1 gld. 20 kr. Po pošti poslano 5 kr. več.

Št. 440.

Razglas.

312 1-1

Mestna hranilnica v Novem Mestu razpisuje s tem mesto

praktikanta

z letnim adjutom 360 gld. — Zahteva se spričevalo o dovršenih štirih razredih srednje šole ali pa o trgovinski šoli, nadalje znanje slovenskega jezika v besedi in pisavi; potrebno je potrebna lepa pisava.

Ako se pokaže sposobnega in zanesljivega, se imenuje v enem letu uradnikom.

Prošnje s spričevali krstnim in domovinskim listom so vložiti do 20. aprila t. l. pri mestni hranilnici v Novem Mestu.

Ravnateljstvo mestne hranilnice v Novem Mestu,

dne 23. marca 1899.

Franjo Perko l. r.,
pisarnični ravnatelj.

Martin Mohar l. r.,
predsednik.

Posojilnica za Bled in okolico,
registr. zadruga z neomejeno zavezo,

obrestuje od novega leta hranilne vloge po

4½ odstotka

in plačuje rentni davek sama. 309 3-1

Št. 8380

Kleti v najem.

289 3-2

V pritličju poslopja meščanske imovine v Špitalskih ulicah v Ljubljani oddati je takoj nekaj klet v najem.

Pogoje je izvedeti pri mestnem komisariatu v navadnih uradnih urah.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane,

dne 18. marca 1899

Kupuje in prodaja vse zdolej zaznamovane efekte in druge vrednostne listine po dnevnem kurzu.

BANKA Makso Veršec
v LJUBLJANI.

Srečke na mesečne obroke po 2, 3, 5, 10 goldinarjev. Giro-konto (hranilne vloge v tek. računu), obresti od dne do dne po 4½%. Poštno-hranilnične položnice na razpolago.

Dunajska borza.

Dne 27. marca.

Skupni državni dolg v notah	101 gld. — kr.
Skupni državni dolg v srebru	100 „ 90 „
Avstrijska zlata renta 4%	120 „ 85 „
Avstrijska krona rent 4%, 200 kron	100 „ 85 „
Ogerska zlata rent 4%	119 „ 85 „
Ogerska krona rent 4%, 200	97 „ 55 „
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	922 „ — „
Kreditne delnice, 160 gld.	367 „ 70 „
London vista	120 „ 50 „
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	59 „ 02½ „
20 mark	11 „ 79 „
10 frankov (napoleonidor)	9 „ 55½ „
Italijanski bankovci	44 „ 35 „
Č. kr. cekini	5 „ 67 „

Dne 24. marca.

4% glavne srečke l. 1854, 250 gld.	171 gld. 60 kr.
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	157 „ 75 „
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	194 „ 50 „
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	98 „ 90 „
Tisne srečke 4%, 100 gld.	140 „ 50 „
Dunavske vravnjavne srečke 5%	130 „ 25 „
Dunavsko vravnjavno posojilo l. 1878	108 „ 75 „
Posojilo goriškega mesta	112 „ — „
4% kranjsko deželno posojilo	98 „ 25 „
Zastavna pisma av. osr. zem. kred. banke 4%	98 „ — „
Prioritetne obveznice državne železnice	218 „ 25 „
„ „ južne železnice 3%	178 „ 80 „
„ „ južne železnice 5%	124 „ 60 „
„ „ dolenskih železnice 4%	99 „ 50 „

Kreditne srečke, 100 gld.	199 gld 25 kr
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	170 „ — „
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	20 „ 25 „
Rudolfove srečke, 10 gld.	29 „ — „
Salmove srečke, 40 gld.	85 „ 75 „
St. Genois srečke, 40 gld.	85 „ — „
Waldsteinove srečke, 20 gld.	60 „ — „
Ljubljanske srečke	24 „ — „
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	175 „ 50 „
Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v. 338)	— „ — „
Akcije tržaškega Lloydja, 500 gld.	471 „ — „
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	64 „ — „
Splošna avstrijska stavbinska družba	108 „ — „
Montanska družba avstr. plan.	240 „ 65 „
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	192 „ — „
Papirnih rubljev 100	127 „ 12 „

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd. Zavarovanja za zube pri žrebanjih, pri izžrebanju najmanjšega dobitka. — Promese za vsako žrebanje. Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„MERCUR“
l. Wollzeile 10 in 13, Dunaj, l. Strobelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvareh, potem o kursnih vrednostih vseh špekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni svati za dosego kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti
naloženih glavnice.